

ЗВ'ЯЗОК МІЖ МОВОЮ І МИСЛЕННЯМ

Петухова А.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Жулавська О. О.

Досліджуючи зв'язок мови та мислення звертається увага і на їх генетичний аспект, а саме на те, що мислення виникає раніше за появу звукової мови як філогенезі (в історії виду) так і в онтогенезі (в історії окремої особи).

Процеси мислення однакові для всіх людей світу, незважаючи на те, якою мовою вони розмовляють. Ці процеси реалізуються в логічних формах понять, суджень, висновків. Вираження мислення у кожній мові своєрідне, що залежить від специфіки, внутрішніх ознак певної мови.

Прослідковується і діалектична єдність мови і мислення. Вона вбачається в тому, що думка не пов'язана безпосередньо з мовою у загальному розумінні, вона пов'язана з певною, конкретною мовою, яка є як засобом спілкування і знаряддям передачі чи обміну людських думок у соціумі.

Мислення людини тісно пов'язане з мовою. У цьому вбачається його принципова відмінність від примітивного мислення тварин, що перебуває лише на наочно-дійовій стадії та не може бути опосередкованим мовою, реалізуючись як пізнання. Мова – носій і знаряддя пізнання.

Тільки з появою слова стає можливим відокремлення властивості від предмета, закріпивши словами уявлення чи поняття про неї. Будь-яка думка виникає і нерозривно розвивається у зв'язку з мовленням. Виражаючись матеріально за допомогою слова, вона стає доступною для інших людей. Це вказує на те, що мова є засобом вираження думки, формою її існування і тривалого збереження. Чим ґрунтовніше сформована думка, тим чіткіше вона виражається за допомогою слів і є доступною для розуміння під час комунікації.

Представники різних психологічних шкіл (асоціативної психології, вюрцбурзької школи та ін.) по-різному тлумачать зв'язок мислення з мовою. Одні вважають, що мислення незалежне від мовлення, а саме мовлення вільне від мислення, інші – отожднюють мову і мислення. Насправді ж, мова і мислення перебувають у єдності. Процеси мислення і мовлення не тотожні, оскільки здатні відображати різні психологічні реальності: мислення – процес пізнання, а мовлення – процес спілкування і вираження думки. Водночас вони і не є відокремленими.

Суспільна природа мислення також передбачає його тісний взаємозв'язок з мовою. Мислення стало могутнім засобом формування індивідуального і суспільного досвіду, оскільки виникає в процесі

трудової діяльності людини. Суспільно-історична зумовленість мислення характеризується тим, що в кожному акті пізнання людина бере до уваги та аналізує досвід попередніх поколінь. Таким чином відбувається і розвиток особистості в цілому, а знання передаються з покоління в покоління. Хоча мислення індивіда формується і розвивається в процесі активної пізнавальної діяльності, його характер та зміст залежать від загального рівня пізнання, який на кожному етапі суспільного розвитку має певні особливості.

Мислення нерозривно пов'язане з мовою та мовленням. Думка об'єктивується у мові та мовленні. При цьому, мовлення є способом, а мова – засобом вираження думки і формою її існування. Кожна окрема думка виникає і розвивається безпосередньо у слові, а вдало підібране слово вдосконалює, уточнює та конкретизує думку. Чим точніше сформована думка, тим чіткіше її можна виразити і у самому мовленні. Враховуючи особливості взаємозв'язку і взаємодії мислення та мовлення, П. Я. Гальперін розглядає факт формування думок вголос, закріплення думки або судження в слові як один із послідовних етапів формування розумових процесів, що доводить пряму залежність мислення і мови. Тому наприклад, якщо вчитель пропонує учневі думати вголос, це безпосередньо вдосконалює і саму думку учня, розвиває і стимулює мислення.

Наголошуючи на специфічній взаємодії мови і мислення, німецький філософ Й. Діцген зазначав, що «мислення слугує художником, за допомогою якого можна відобразити світ, а мова є своєрідним пензлем для цього художника, яким він змальовує загальну спорідненість усіх речей». Отже, мислення людини не існує поза мовою.

Петухова, А. Зв'язок між мовою і мисленням [Текст] / А. Петухова ; наук. кер. О.О. Жулавська // Перекладацькі інновації : матеріали V Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 12-13 березня 2015 р. / Редкол.: С.О. Швачко, І.К. Кобякова, О.О. Жулавська та ін. - Суми : СумДУ, 2015. - С. 36-38.